

NEJZNAMĚJŠÍ ČESKÉ A MORAVSKÉ

LIDOVÉ PÍSNÍČKY

s úpravou pro klavír
a s akordy pro kytaru

Tomáš Sýkora, Kamila Skopová

Slovo na úvod

Lidová píseň bývala v minulosti neodmyslitelnou součástí života. Lidé zpívali při práci, o zábavách při tanci, v kostele... a konečně i na hřbitově nad rakví. Písnička tedy provázela člověka doslova od kolébky do hrobu. Pomáhala udržovat pracovní tempo, podtrhla radost z tance, ale především bylo možné jejím prostřednictvím vyzpívat se z lásky, radosti i ze smutku. Lidové písničky byly rozmanité svým charakterem – melodikou, rytmem, a třeba i humorným textem. To podle toho, odkud pocházely. Jinak se zpívalo na Chodsku, jinak na Slovácku. Ale těžko bychom rozsoudili, kde se rodily ty nejhezčí...

Kdysi bývalo dobrým zvykem už od první třídy obecné školy společně zpívat. Každý kantor povinně ovládal hru na housle nebo harmonium a každý školní den začínal lidovou písničkou. Společný zpěv je totiž fenomén, který se nedá popisovat, musí se prožít. Jistě to potvrdí každý, kdo někdy zpíval ve sboru, kdo má za sebou léta ve folklorním souboru nebo prostě rád sedává u ohníčku s kytarou a zpívá spolu s ostatními – jen tak...

Je mnoho písní, které se dobře zpívají. Bohužel to nelze tvrdit o většině současné popové produkce. Ty dobré písničky mohou být folkové, semaforové, trampské, spirituály – ale nejlépe asi znějí právě ty prosté lidové z Čech nebo Moravy. Je v nich kouzlo bezprostřední upřímnosti, možná naivity, ale nikdy žádný zbytečný patos nebo vyumělkovanost. Vypovídají o povaze lidí, o jejich radostech i strastech. Bývaly dříve všeobecně známé, a přece jsou dnes už trochu zapomínané. Byla by škoda, aby z našeho života zmizely docela.

Upravili jsme je do snadného klavírního doprovodu a kytarových akordů, abyste mohli při zpěvu i „muzicírovat“.

Určitě si každý vyberete tu svou...

Hodně dobré pohody s lidovými písničkami vám přeji

Kamila Skopová, Tomáš Sýkora, Šárka Kratochvílová a redakce.

NEJZNÁMĚJŠÍ ČESKÉ A MORAVSKÉ

LIDOVÉ PÍSNÍČKY

s úpravou pro klavír
a s akordy pro kytaru

Tomáš Sýkora
Kamila Skopová

bambóok[®]

Tomáš Sýkora, Kamila Skopová

NEJZNÁMĚJŠÍ ČESKÉ A MORAVSKÉ LIDOVÉ PÍSNÍČKY

s úpravou pro klavír a s akordy pro kytaru

Vydala Grada Publishing, a.s. pod značkou bambóok

U Průhonu 22, Praha 7

tel.: 234 264 401, fax: 234 264 400

www.grada.cz

jako svou 6970. publikaci

Ilustrace Kamila Skopová

Hudební úpravy Tomáš Sýkora

Sazba a grafická úprava Antonín Plicka

Hudební a jazyková spolupráce Šárka Kratochvílová

Počet stran 80

První vydání, Praha 2018

Vytiskla tiskárna Tisk Centrum, s.r.o., Moravany

© Grada Publishing, a.s., 2018

ISBN 978-80-271-2120-5 (pdf)

ISBN 978-80-271-0848-0 (print)

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována ani šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

Obsah

A já su synek z Polanky	7	Muzikanti, co děláte?	46
Aj, ty Juro cigáne	8	Na Bílej hoře	47
Beskyde, Beskyde	9	Na rozloučení, mý potěšení	48
Boleslav, Boleslav	11	Na tom bošileckym mostku	49
Cos porobil, Pavelenko, Pavle	12	Na tý louce zelený	50
Černá vlna na bílém beránku	13	Na tých panských lukách	52
Černé oči, jděte spát	14	Ó, řebíčku zahradnický	54
Čí só hode, naše hode	16	Okolo Frýdku cestička	55
Dobrú noc, má milá	17	Okolo Hradce	57
Ej, padá, padá rosička	19	Okolo Třeboně	59
Hop, hej, cibuláři	21	Po valašsky od země	60
Hory, doly, černý les	23	Pod dubem, za dubem, měla jedna dvě	61
Chodíme, chodíme	24	Poděbradská brána	62
Chovejte mě, má matičko	26	Rež, rež, rež	63
Já husárek malý	28	Po potoce chodila	64
Káča má, Káča má	29	Rostó, rostó, rostó	65
Kdes, holubičko, lítala	30	Rožnovské hodiny	66
Kdyby byl Bavorov	31	Široký, hluboký	67
Kdybys měla, má panenke, sto ovec	32	Šly panenky silnicí	68
Když jsem já ty koně pásal	34	Ten chlumecký zámek	70
Když jsem k vám chodíval přes ty lesy	35	U muziky su já chlap	72
Koulelo se, koulelo	37	U panského dvora	74
Koupím já si koně vraný	38	Už ty pilky dořezaly	76
Marjánko, Marjánko, stavějí ti máje	40	Zpívala bych, neumím	77
Měla jsem holoubka	42	Žádnej neví, co jsou Domažlice	78
Měsíček svítí, já musím jít	44		

A já su synek z Polanky

Valašsko

Rychle

D G A⁷ D

A já su sy - nek z Po - lan - ky,

D H⁷ D⁷/A G Em

a já su sy - nek z Po - lan - ky, a já si

A⁷/C[#] A⁷ D E⁷/H A⁷ D

hle - dám ga - lán - ky, a já si hle - dám ga - lán - ky.

1. |: A já su synek z Polanky, :|
|: a já si hledám galánky. :|
2. |: A já su cérka z Lidečka, :|
|: a já si hledám synečka. :|
3. |: Vem si ňa, Juro, za ženu, :|
|: budeš mět dobrou gazděnu. :|
4. |: Ty budeš orat a já set, :|
|: budem sa spolem dobře mět. :|

Synek a cérka to neměli k sobě daleko – Lidečko leží od Valašské Polanky necelých devět kilometrů. On bude jistě dobrým oráčem a ona zase hospodyní... Utěšenou písničku uvedla ve všeobecnou známost „bardka“ Valaška, zpěvačka Jarmila Šuláková (1929–2017).

galánka – jeho děvče, milá

Aj, ty Juro cigáne

Jižní Morava

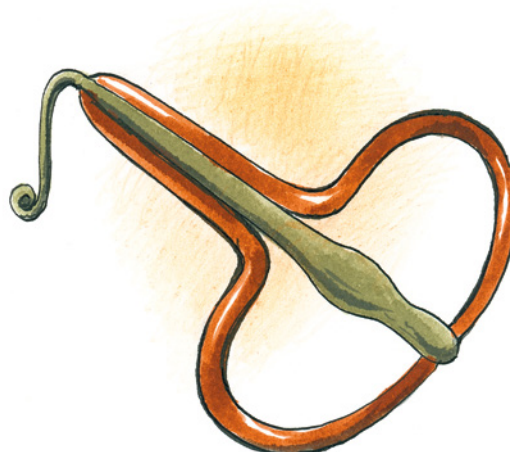
Rychle

Musical score for the song 'Aj, ty Juro cigáne'. The score is written in G major (one sharp) and 2/4 time. It consists of three systems of music, each with a vocal line and a piano accompaniment. The first system has chords G, A7, and D. The second system has chords C and G. The third system has chords D7 and G. The lyrics are: 'Aj, ty Ju - ro ci - gá - ne, u - dě - lej ně grum - lu, já si bu - du grum - lo - vat, až na voj - nu půj - du, ej, až na voj - nu půj - du. ej, až na voj - nu půj - du. ej, až na voj - nu půj - du.'

1. Aj, ty Juro cigáne, udělej ně grumlu, já si budu grumlovat, až na vojnu půjdu, ej, až na vojnu půjdu.
2. Koničkovy podkovy budou naše zvony, ty nám budou zvoniti, až pojedem z vojny, ej, až pojedem z vojny.
3. Nechodívaj, šohaj, k nám, nerada ťa vidím, roztrhané gatě máš, já sa za ťa stydím, ej, já sa za ťa stydím.
4. Dondi k nám až v nedělu, až budeš mět šaty, já ťa ráda uvidím, panimáma taky, ej, panimáma taky.

Grumle je zajímavý, dnes už trochu pozapomenutý orální hudební nástroj. Kousek železa, vykovaný do tvaru řeckého písmene omega, spojuje pružná kovová lamelka. Její zvláštní bručivý zvuk inspiroval v 18. století řadu skladatelů ke komponování koncertů pro sólovou grumli. Později byla grumle už jen ve venkovském prostředí součástí lidové muziky.

gatě – kalhoty

Beskyde, Beskyde

Valašsko

Rychle

C G7/H G7 C

Bes - ky - de, Bes - ky - de, kdo po to - bě i - de?

The first system of musical notation is in 2/4 time. It features a treble and bass clef. The melody is in the treble clef, and the bass line is in the bass clef. The lyrics are written below the notes. The chords are indicated above the staff: C, G7/H, G7, and C.

F C

Čer - no - o - ký ba - ča o - več - ky

The second system of musical notation continues the melody. It features a treble and bass clef. The melody is in the treble clef, and the bass line is in the bass clef. The lyrics are written below the notes. The chords are indicated above the staff: F and C.

1. 2.

G7 C G7 C

za - tá - čá. za - tá - čá.

The third system of musical notation shows a first and second ending. It features a treble and bass clef. The melody is in the treble clef, and the bass line is in the bass clef. The lyrics are written below the notes. The chords are indicated above the staff: G7 and C.

1. Beskyde, Beskyde, kdo po tobě ide?
|: Černooký bača ovečky zatáčí. :|
2. Aj, bačo, bačo náš, černú košulku máš,
|: kdo ti ju vypere, když maměnky nemáš? :|
3. Já nemám maměnku, ale mám galánku,
|: ona mi vypere černú košulku. :|
4. Ona ju vypere a pěkně vyválí,
|: až půjdu k muzice, každý mňa pochválí. :|
5. Všeci sa starajú o moju chudobu,
|: a já sa nestarám, chvála Pánu Bohu. :|
6. Všeci sa ženijá, vojny sa bojíjá,
|: a já sa nežením, vojny sa nebojíím. :|

Písnička dobře charakterizuje povahu Valachů – za chudobu se nestydí, ničeho se nebojí. V dobách, kdy císař pán prostřednictvím verbířů naháněl příští vojáky jako lovnou zvěř, bylo možné se vojenské služby uchránit rychlým sňatkem. Ženatého hospodáře neodvedli – někdo musel obdělávat pole a plodit syny – další potencionální vojáky...

Boleslav, Boleslav

Chrudimsko

Mírně rychle

D A⁷ 1. 2.

Bo - le - slav, Bo - le - slav, pře - krás - né měs - to. to.

G D A⁷ 1. 2.

Ne - plač, hol - ka, ne - na - ří - kej, mo - je ne - věs - to! to!

1. |: Boleslav, Boleslav, překrásné město. :|
|: Neplač, holka, nenaříkej, moje nevěsto! :|
2. |: Jakpak nemám smutná plakat, naříkat, :|
|: když tě vidím do vojenských šatů oblíkat. :|
3. |: Ty vojenské šaty trápí srdce mé, :|
|: neplač, holka, nenaříkej, však se sejdeme! :|

Vojáček v písni konejší svou milovanou dívku. Je ale otázkou, jestli se opravdu ještě setkají. Pokud se voják vrátil po letech domů, většinou jako vojenský invalida, byla jeho milá dávno vázána manželským slibem a řádkou dětí. Návraty vojáků končily často tragicky – jeden z mužů skončil v arestu a druhý na hřbitově.

arest – vězení

Cos porobil, Pavelenko, Pavle

Hornácko

Mírně rychle

G

Cos po - ro - bil, Pa - ve - len - ko, Pav - le,
že ťa ve - zú svá - za - né - ho v koz - le,

D⁷ G D⁷ Am D⁷ G

Pa - ve - len - ko, Pav - le, Pa - ve - len - ko, Pav - le,
svá - za - né - ho v koz - le, svá - za - né - ho v koz - le?

1. Cos porobil, Pavelenko, Pavle,
|: Pavelenko, Pavle, :|
že ťa vezú svázaného v kozle,
|: svázaného v kozle? :|
2. Ukradel som na Myjavě koňa,
|: na Myjavě koňa, :|
a včil mňa ty sprepadenci hoňá,
|: sprepadenci hoňá. :|
3. Urobil som já z panenky ženu,
|: já z panenky ženu, :|
a včil mňa ty sprepadenci ženú,
|: sprepadenci ženú. :|

Příběh o furiantském mládenci, který si myslí, že krást koně přes hranici a trhat děvčata jako kytky na louce se promíjí...

v kozle (svázaného) – spoutaného ve skrčené poloze, kozelci

Černá vlna na bílém beránku

Valašsko

Mírně rychle

B \flat Eb B \flat

Čer - ná vl - na na bí - lém be - rán - ku,

E \flat

aj ka - dy sa tú - láš, aj ka - dy

F B \flat F 7 B \flat

sa tú - láš, čer - no - o - ký Jan - ku?

1. |: Černá vlna na bílém beránku, :|
|: aj kady sa túláš, aj kady sa túláš, černoooký Janku? :|
2. |: Já sa túlám na dalekú cestu, :|
|: idu sobě hledat, idu sobě hledat bohatú nevěstu. :|
3. |: Ludé pravjá, že ně ju nedajú, :|
|: aj dajú, aj dajú, aj ešče přidajú, na mou věru dajú. :|

Písnička má řadu dalších slok, zpívá se v různých variantách v mnoha oblastech Moravy a Čech, ale původ má zřejmě na valašských kotárech. Janíčkoví nechybí sebevědomí. Je si jist svými přednostmi, pro které získá i movitou nevěstu.

kotáry – kopcovitý terén s chudou půdou

Černé oči, jděte spát

Plzeňsko

Zvolna

D Em/H A⁷ D C

Čer - né o - či, jdě - te spát, čer - né o - či,

H⁷ Em⁷ H⁷ A⁷

jdě - te spát, však mu - sí - te rá - no vstát,

D Em/H A⁷ D

však mu - sí - te rá - no vstát.

1. |: Černé oči, jděte spát, :|
|: však musíte ráno vstát. :|
2. |: Ráno, ráno, raničko, :|
|: dřív, než vyjde sluníčko. :|
3. |: Sluníčko už vychází, :|
|: má milá se prochází. :|
4. |: Prochází se po rynku, :|
|: nese smutnou novinku. :|
5. |: Novinečku takovou, :|
|: že na vojnu verbujou. :|
6. |: Když verbujou, budou brát, :|
|: škoda chlapců nastokrát. :|

Pro mladé lidi bývaly v minulosti největší obavou odvozy na vojnu. Písniček o rekrútě a smutném loučení je v celé naší zemi bezpočet. V dnešní době si mladíci nedokáží představit ani tu dvouletou vojnu v dobách totality, natož celoživotní vojančení za císaře pána a pak to čtrnácti nebo sedmileté...

verbování, verbunk, verbíři – rekruta, přijímání nových vojáků do armády, většinou nedobrovolné

Čí só hode, naše hode

Haná

Rychle

Čí só ho - de, na - še ho - de, pod' - me, sta - rá, do hos - po - de,
ho - já - ja, ho - já ja, ho - ja - já ja.
Bo-dem tam do rá - na tan - co - vat ho - lá - na, ho - ja - já ja.

1. Čí só hode, naše hode, podme, stará, do hospode, hojáj ja, hojáj ja, hojáj ja.
Bodem tam do rána tancovat holána, hojáj ja.
2. Přišla Anča do hospode, podívat se na te hode, hojáj ja, hojáj ja, hojáj ja.
Bodem tam do rána tancovat holána, hojáj ja.
3. Chtělo se ji tancovati, nechtěli ju chlapani bráti, hojáj ja, hojáj ja, hojáj ja.
Bodem tam do rána tancovat holána, hojáj ja.
4. Francek leze podle meze, košula mu z gatí leze, hojáj ja, hojáj ja, hojáj ja.
Bodem tam do rána tancovat holána, hojáj ja.
5. Anča za ním poskakuje, košulu mu zastrkuje, hojáj ja, hojáj ja, hojáj ja.
Bodem tam do rána tancovat holána, hojáj ja.
6. Hode bele, hode bodó, zabili jsme kozo chodó, hojáj ja, hojáj ja, hojáj ja.
Bodem tam do rána tancovat holána, hojáj ja.

Rozjařená písnička je oslavou významné události v životě obce. Hody, v Čechách posvícení, se slavily velmi okázale, vydatně a dlouho, i několik dní. Jedlo se, pilo, tancovalo a v hospodě se nejednou strhla pěkná mela. Tomuto odklonu od povinností, často i v době vypjatých zemědělských prací, chtěl koncem 18. století zabránit osvícený císař Josef II. zavedením jednotného havelského posvícení v polovině října. Poslušní poddaní země Koruny české slavili tedy ono „císařské“ posvícení, ale mimo to si zachovali i všechna svá původní, takže císařpán tehdy jaksi ostrouhal...

holán – hulán, český i moravský tanec ve dvou variantách, v pomalé tempu valčíkovém i rychlém poskočném

Dobrá noc, má milá

Slovácko

Pomalú

Am Dm⁶ Am E7/H Am

Dob - rú noc, má mi - lá, dob - rú noc,

Am Dm Am E7/H Am/C

nech ti je sám Pán - boh na po - moc.

C G⁷ C C G⁷/D E⁷

Dob - rú noc, dob - re spi,

Am Dm⁶ Am E⁷ Am

nech sa ti sní - va - jú slad - ké sny.

1. Dobrú noc, má milá, dobrú noc,
nech ti je sám Pánboh na pomoc.
|: Dobrú noc, dobre spi,
nech sa ti snívajú sladké sny. :|

2. Dobrú noc, má milá, dobrú noc,
nech ti je sám Pánboh na pomoc.
|: Dobrú noc, dobre spi,
nech sa ti snívajú o mně sny. :|

Většina lidí považuje tuto známou tklivou píseň při večerním loučení za slovenskou. Je z moravské strany slovenské hranice, z pomezí, kde se nářečí často mísilo a přijímalo do sebe navzájem slovní tvary sousedního etnika. Prolínání jazyků se dělo také na severu Moravy ve styku s polským prostředím a v Čechách většinou při soužití s Němci v Sudetech i jinde.

Ej, padá, padá rosička

Slovácko

Mírně

Em/G Am/E Em/G H7/D# Em

Ej, pa - dá, pa - dá ro - sič - ka,

G/B Am G/H D⁷ G

spa - ly by mo - je o - čič - ka.

G H7 Em H7 Em H7/D#

Spa - ly by mo - je, spa - ly by aj tvo - je,

Em C H7 Am⁷ H7 Em

spa - ly by o - ny o - bo - je.

1. Ej, padá, padá rosička,
spaly by moje očička.
|: Spaly by moje, spaly by aj tvoje,
spaly by ony oboje. :|

2. Ej, padá, padá listopad,
pozdravuj milú nastokrát.
|: Pozdravuj milú, holuběnkú sivú,
že ju tu mosím zanechat. :|

Loučení dvou zamilovaných po krásně prožité noci. Milý musí odejít – možná na vojnu, na vandr, za práci, nebo ho rodiče oné dívky nevybrali jako vhodného ženicha. Kdoví, text o tom nic neříká, ale každopádně je v písni plno smutku z odloučení..